

Covenant & Conversation

ת"וב
Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

REE ÖZET

Yahudiliğin Sosyal Vizyonu

Eğer Yahudiliğin sosyal vizyonunu anlamak istiyorsanız, onun yoksullukla mücadele yasalarına bakın: “Ülkenin içinden yoksul hiç kesilmeyecek. Bu yüzden sana emrediyorum: ... elini ... aç.”

Her ne kadar bu bölüm, yedinci yılda borçların iptali bağlamında geçiyorsa da, Hahamlarımız onu *tsedaka* kanunlarının temeli olarak anlamışlardır. *Tsedaka* sözcüğü genellikle “sadaka” veya “hayırseverlik” diye çevrilir; ancak aynı zamanda “adalet” ve “hakkaniyet” anlamına da gelir.

Tora bize yoksul bir kişinin “eksikliğini duyduğu eksikliğine yetecek kadarını” sağlamamızı emreder. “Eksikliğine yetecek kadarını” ifadesiyle kastedilen, yiyecek, giysi ve barınma gibi temel yaşam ihtiyaçlarıdır. Ancak Hahamlarımız pasukta geçen diğer ifadeye de dikkatimizi çekmişlerdir: “eksikliğini duyduğu”. Bu ifade, bir zamanlar varlıklı olup, şimdi fakirleşmiş birinin onurunu yeniden kazanmasına yardım etme gereğini de kanunun içine dâhil eder. Hahamlarımız bunu ünlü bir olayla örneklerler. Hillel A-Zaken, iyi bir aileden gelmiş yoksul bir adama, binmesi için bir at ve önünde koşması için bir köle tutmuştu. Bir keresinde adamın önünde koşacak bir köle bulamayınca onun önünde bizzat kendisi koşmuştu. Hillel şahsen çok fakir biriydi – ve buna rağmen, hem parasını hem de vaktini, başka bir insanın öz saygısını korumaya adanmıştı.

Tsedaka kanunları yalnızca yoksulluk gerçekliğine değil, bunun psikolojisine de eğilir. Yoksulluk, insanı küçük düşürebilir, mahcup edebilir, utandırabilir. Bu yüzden *tsedaka* insan onurunu koruyacak şekilde verilmelidir. Rabi Yanay, bir adam herkesin gözü önünde fakir birine para verdiği zaman, “Ona bunu [bu şekilde] verip onu utandırmaktansa, hiç vermemesi daha iyi olurdu” demişti.

Rambam *tsedakanın* sekiz düzeyini tarif etmiştir. En yüksek düzey basitçe para vermek değildir. İhtiyacı olan birine borç vererek, istihdam sunarak veya bir iş başlatmasına yardım ederek, onun kendi kendisine yetebilecek duruma gelmesine yardım etmektir. Rambam’ın açıkladığı gibi en büyük iyilik, düşüp muhtaç hale gelmemesi için onu desteklemektir.

Sıradaki en yüksek düzey, gizli bir şekilde vermeyi gerektirir. Bu sayede ne veren taraf ne de alan taraf diğerinin kimliğinden haberdar olur. Bu şekilde davranmak yoksul tarafın onurunu korurken, zengin de kendisini üstün hissetmesinin önüne geçer. Daha alt düzeyler arasında, yalnızca istendiği zaman *tsedaka* vermek, uygun olandan daha az vermek veya isteksizce vermek vardır.

İnce bir ayarla dengelenmiş olan bu etik, derin bir psikolojik kavrayışı yansıtır. Yalnızca *ne kadar* verdiğiniz değil, *nasıl* verdiğiniz de önemlidir. Bizler başkalarına yardım ederiz, çünkü bir insani dayanışma sözleşmesinin bir parçasıyız ve çünkü Tanrı, sahip olduğumuz şeyleri bize emanet olarak vermiştir.

Özellikle çarpıcı olan bir nokta da Rambam’ın, birinin iş bulmasına yardım etmenin *tsedakanın* en yüksek düzeyi olduğunda ısrar etmesidir. İnsani yardım kısa vadede elzemdir; ancak uzun vadede, insanların kendilerini geçindirebilmelerini sağlamak onlara verilebilecek en büyük armağandır, çünkü bu onların bağımsızlık ve onurunu yeniler.

Yahudi kanunu bunun da ötesine geçer: *Tsedakaya* bağımlı bir kişi bile şahsen *tsedaka* vermekle yükümlüdür. İlk bakışta bu gariptir. Ancak Hahamlarımız esaslı bir gerçeği anlamışlardır: vermenin ta kendisi, insanlık onurunun bir parçasıdır. Herkes yalnızca almaya değil, katkıda bulunmaya da ihtiyaç duyar.

Ekonomi seküler bir disiplin olabilir; ancak Yahudilik bir toplumun yoksullarının ihtiyaçlarını gidermesinin dini bir sorumluluk olduğunu öğretir: “Ülkenin içinden yoksul hiç kesilmeyecek. Bu yüzden sana emrediyorum: Ülkende kardeşine, fakirine ve yoksuluna elini cömertçe aç.”

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Birine bir armağan vermekle birine bir fırsat vermek arasındaki fark nedir?
2. Rambam'ın *tsedakanın* sekiz derecesine ilişkin listesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Başka düzeyler eklemek veya mevcut sıralamayı yeniden düzenlemek ister miydiniz? Neden evet ve neden hayır?
3. Bir yardımın sadece verilip verilmemesinden çok, *nasıl* verildiği neden önemli olabilir?

Bir Ana Fikir

Yahudilik, ne verdiğimiz kadar nasıl verdiğimiz de önemli olduğunu öğretir: gerçek cömertlik insan onurunu korur ve bağımsızlığı inşa eder.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Ree *peraşası* Moşe'nin Bene Yisrael'e net bir tercih sunmasıyla başlar: Tanrı'nın emirlerini izlerlerse berekete kavuşacaklar, aksi takdirde lanetlerle yüzleşeceklerdir. Moşe bunun ardından halka, Erets Yisrael'de kurulacak olan merkezi ibadet yerine dair kanunlardan bahseder. Bütün *korbanlar* ve sunular, yerel sunaklarda değil, bu merkezi tapınakta gerçekleştirilmelidir.

Peraşa kaşer yiyecek kanunlarını sıralar ve bu bağlamda, yenmesi uygun olan ve olmayan kara hayvanlarının, balıkların ve kuşların nitelik ve/veya kimliklerini açıklar. Ardından, borçların iptal edildiği ve toprağın dinlendirildiği *Şemita* yılına dair kanunlar verilir. Moşe halkı sahte peygamberlere ve başkalarını putperest tapınmaya sevk etmeye çalışan herhangi bir kişiye karşı uyarır. Yakın bir aile ferdi bile olsa bu gibi kişilere ayrıcalık yapılamaz. *Peraşa* ayrıca *tsedaka* kanunlarını, yoksullara cömertçe yardım etme yükümlülüğünü ve her Yahudi'nin Yerusalayim'de Tanrı'nın huzurunda görünmesini gerektiren üç hac bayramı Pesah, Şavuot ve Sukot'a ilişkin kuralları içerir.

Peraşa Aktivitesi

Verme Oyunu

Her oyuncu bu hafta içinde başka birine yapabileceği bir katkıyı düşünecek. Ancak bunun, sırf karşı tarafın kendisini o an için iyi hissetmesini sağlayacak bir armağan değil, onun bir şeyi kendi başına yapabilmesine yardımcı olacak bir katkı olması gerekiyor. Örneğin bir beceri öğretmek, bir kitabı paylaşmak veya diğer kişinin bir konuda pratik yapmasına yardımcı olmak için vakit ayırmak olabilir. Masada sırayla herkes söz alıp fikrini paylaşacak. Tartışın: Bu verme türünü, basitçe bir şey satın almaktan daha zor hale getiren nedir?

Ağacın Altındaki Sırlar

Ömrünün çoğunda Oseola McCarty, Hattiesburg, Mississippi’de, teyzesinden miras kalan küçük bir evde sessiz bir yaşam sürmüştü. Hasta aile fertlerine bakmak için okulu altıncı sınıfta terk etmişti ve bir gün öğrenimine geri dönme hayalleri kurmasına rağmen, annesinin, teyzesinin ve anneannesinin kendisine ihtiyacı olduğunu biliyordu. Ailenin diğer fertleri gibi o da çamaşırcı olmuştu. Oseola sonraki yetmiş beş yılını çamaşırları bir çamaşır tahtası üzerinde ovalayarak, bir kazanda kaynatarak ve kurumaları için uzun bir çamaşır ipine asarak geçirdi.

Oseola’nın hiç otomobili olmadı. Bakkaldan ihtiyaçlarını satın almak için bir mile yakın bir mesafe yürüyordu. Sade bir yaşam sürüyor ve ihtiyaçlarını sınırlı tutuyordu. Fakat her hafta, aksatmaksızın, bankaya az miktarda para yatırıyordu. Yatırdığı paraya hiçbir zaman dokunmuyordu – ne olursa olsun.

Oseola seksen altı yaşındayken parmak eklemleri artritle şişmiş halde emekli olduğunda, iki yüz seksen bin dolar biriktirmiş olduğunu keşfetti.

Çoğu kişi onun bu parayı elinde tutacağı tahmininde bulunurdu. Ne de olsa hayatının geri kalanı boyunca rahatça yaşamasına yetecek kadar parası vardı. Ancak bunun yerine Oseola planlarını işleme koydu. Birikimlerinin %10’unu üç akrabası arasında paylaşmak istiyordu. İkinci bir %10 kiliseye verilecekti. Bunun ardından Oseola Güney Mississippi Üniversitesi’ni aradı ve buraya yüz elli bin dolar bağışlamak için gerekli ayarlamaları yaptı. Bu, hayatı boyunca biriktirdiği paranın çoğunluğunu oluşturuyordu ve şimdi bu para, eğitimleri için ödeme yapabilecek durumda olmayan öğrencilere yönelik bir burs parası olarak kullanılacaktı.

Gazeteciler bu hikâyeyi keşfettikleri zaman merakları uyandı. Bazıları onu arayarak neden diye soruyordu. Kendi birikimlerini neden kendisi için saklamıyordu? Oseola basitçe cevaplıyordu: “Ben bu parayı zaten kendim için harcıyorum.” Sonra da açıklıyordu: Oseola’nın yapmak istediği, hayatında hiç sahip olamadığı eğitim fırsatını genç öğrencilere sağlamaktı. Hayatında bir üniversite kampüsüne hiç ayak basmamıştı. Bu bağıştan faydalanacak olan öğrencilerle hiç karşılaşmamıştı. İsminin bir duvar veya binanın üzerine yazılmasını da istemiyordu. Sadece genç insanların öğrenme, gelişme ve eğitim yoluyla bağımsız hale gelme fırsatına sahip olmasını istiyordu. Oseola McCarty’nin bursunu alan ilk öğrenci, Stephanie Bullock adında genç bir kadın oldu. İkisi arasında bir samimiyet gelişti. Stephanie, Oseola’nın 1999’da vefatına kadar onu düzenli olarak ziyaret etti.

Bir keresinde Oseola şöyle demişti: “Bu günlerde özsaygı hakkında çok konuşuluyor. Oysa bu bana oldukça temel bir şey gibi görünüyor. Eğer kendinizle gurur duymak istiyorsanız, gurur duyabileceğiniz şeyler yapmak zorundasınız. Duygular, eylemlerin ardından gelir.” Ayrıca şöyle demişti Oseola: “Ben her şeyi yapamam. Ama birine yardım etmek için bir şeyler yapabilirim. Ve yapabileceğim şeyi yapacağım. Keşke daha fazlasını yapabilseydim.”

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“Elini cömertçe aç...”

- *Devarim 15:8*

Tora bize yoksullarla ilgilenmemizi ve onlara yardım etmemizi emreder – ama asla bizden yoksul olmamızı talep etmez.

SORU:

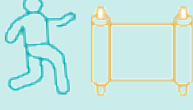
Manevi bir yaşam sürüp yine de maddi nimetlerin tadını çıkarabilir miyiz?

Rabi Sacks, *Devarim 15:7-8* açıklamalarında şöyle yazar:

“Tora’nın tüm mahiyeti, Tanrı’nın, fiziksel dünyada ve onun nimetlerinde bulunabileceği fikri üzerine kuruludur. Tanrı’ya, nefsimizi inkâr ederek değil, iyi şeylerin bolluğundan kaynaklanan bir sevinçle hizmet etmemiz emredilmiştir. Dini yaşamda her zaman cazip bir seçenek olan münzevilik, Yahudi ana akımı tarafından hiçbir zaman benimsenmemiştir. Aksine, onu, Tanrı’nın yaratmış ve iyi olduğunu ilan etmiş olduğu bu dünyanın üstü kapalı bir şekilde reddi olarak görülmüştür. Yahudilikte yoksullara duyarlı olmak hiçbir zaman yoksulluğu benimsemek anlamına gelmemiştir. Hiçbir yoksul insan, bir azizin de kendisi gibi fakirlerin saflarına katıldığını bilmekten fayda görmemiştir. Yoksul kişiye yardım, ona yoksul olmama fırsatı verilerek sağlanmıştır.”

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

“Ülkende kardeşine, fakirine ve yoksuluna elini cömertçe aç” (Devarim 15:11).

Tora, yalnızca “sadaka” değil, aynı zamanda “adalet” anlamına da gelen *tsedaka* sözcüğünü kullanır. İhtiyaç sahiplerine vermek, yapmayı veya yapmamayı seçme serbestisine sahip olduğumuz bir cömertlik eylemi değildir. Kökleri, tüm insanların Tanrı’nın suretinde yaratılmış olduğu ve onurlu bir şekilde yaşamayı hak ettiği inancında yer alan bir yükümlülüktür. *Sadece verip vermediğimiz ya da ne kadar verdiğimiz değil, nasıl verdiğimiz de önemlidir.*

PRATİK KONUŞALIM

Siz nasıl vereceksiniz?

Rambam *tsedakanın* sekiz düzeyini listelemiştir. En yüksek düzey, birinin, artık başkalarına bel bağlamaya ihtiyacı kalmaması için bir iş bulmasına, bir iş başlatmasına veya kendine yeter hale gelmesine yardım etmeyi içerir. Rambam bunu, vermenin en yüksek düzeyi olarak niteler, çünkü bunu yapmak, başkalarına bağımlı olmanın getirdiği utancı ortadan kaldırır. Ancak Hahamlarımız en az bunun kadar şaşırtıcı bir şey daha söylemişlerdir: *Tsedaka* alan biri bile, başkalarına *tsedaka* vermelidir. Bu hafta içinde, sunabileceğiniz bir yardımdan yararlanabilecek, tanıdığınız birini düşünün. Bu kişi, sizin çoktan ustalaştığınız bir konuda zorluk çeken küçük kız kardeşiniz, teşvike ihtiyaç duyan bir arkadaşınız veya pratik yardımınızdan faydalanabilecek bir komşunuz olabilir. Tora, vermenin en yüksek şeklinin, diğer kişinin kendisini küçük hissetmesine yol açmayıp, onu yükselttiğini öğretir. Bu hafta içinde siz bu ruhla nasıl verebilirsiniz?

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Sizden sürekli ayakkabılarını bağlamanızı isteyen küçük bir kardeşiniz olduğunu hayal edin. Önünüzde iki seçenek vardır. Her seferinde onun ayakkabılarını bağlayabilirsiniz veya biraz zaman ayırıp ona ayakkabılarını kendi başına nasıl bağlayabileceğini öğretebilirsiniz. Uzun vadede hangisi daha faydalıdır? Tora, en iyi yardım türünün, başka birinin bir daha yardıma ihtiyacı olmamasını sağlayan yardım olduğunu öğretir. Birinin, basitçe sorununuzu çözmek yerine, gereken beceriyi kazanmanıza yardım ettiği bir zamanı hatırlıyor musunuz?

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Bu hafta içinde, sizin paranızdan değil, yardımınızdan, vaktinizden, becerinizden veya bilginizden faydalanabilecek birini düşünün. Bu yardımı ona sunmak için bir plan hazırlayın. Ve bu planı uygulamak için elinizden geleni yapın.

“Yalnızca kanunun uygulanma şeklinde değil, geçim araçlarının – Tanrı’nın nimeti olan maddi varlığın – insanlara dağıtılma şeklinde de adalet olmalıdır. İşte *tsedaka* budur.” – Rabi Sacks

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Özel Bir Halk

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - DEVARIM 14:1-2

”בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ ... לְעַם סְגֻלָּה”

KATMAN 2: RABI SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Siz Tanrınız A-Şem'in evlatlarıdır... Özel bir halk”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Tora, Tanrı ile aramızdaki ilişkiyi iki şekilde tarif eder: bir kralın huzurundaki tebaa olarak ve bir ebeveynin huzurundaki evlatlar olarak. Bunlar birbirinden çok farklı ilişki türleridir. Bir kral, hizmetkârını kovabilir. Ancak ebeveyn ve evlat, kalıcı olarak koparılamayacak bir bağı paylaşırlar. Tanrı'nın yalnız bir hükümdar değil, aynı zamanda ebeveynimiz olarak tarif edilmesi, sizin Tanrı hakkındaki düşünce şeklinizde nasıl bir değişiklik yaratıyor? Ve bu bizim birbirimize davranış şeklimizi nasıl değiştirebilir?

KATMAN 4: RABI SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

Biz Tanrı'yı iki yolla deneyimleriz: huşuyla ve sevgiyle. Huşuyla – çünkü O bizim hükümrانımızdır; evrenin üstün gücüdür. Ancak aynı zamanda sevgiyle, çünkü bizi var eden O'dur. Tanrı bizim için bir ebeveynidir. Bir kral ile hizmetkârı arasında yabancılaşma ortaya çıkabilir. Bir kral, hizmetkârını sürgüne gönderebilir. Ancak bir baba ve evladı arasında kalıcı bir yabancılaşma mümkün değildir. Birbirlerinden ne kadar uzak olurlarsa olsunlar, aralarındaki bağ her zaman varlığını korur.”

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklerle ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Eğer biz Tanrı'nın evlatlarıysak, o zaman diğer her insan da Tanrı'nın bir evladıdır. Bu da bizim birbirimize davranma şeklimize ilişkin yükümlülüğümüz hakkındaki her şeyi değiştirir – çünkü hepimiz, bir anlamda, manevi kardeş sayılırız. Bu *peraşadaki tzedaka* kanunları sadece paraya dair kurallar değildir. Bunlar, hiçbir ferdinin geride bırakılmadığı ve her bireyin onurunun korunduğu bir ailenin – Tanrı'nın ailesinin – bir parçası olarak yaşamamanın ne anlama geldiğinin bir ifadesidir.

1. Tanrı'yı bir kraldan ziyade bir ebeveyn olarak düşünmek, O'nunla aranızdaki ilişkide nasıl bir değişiklik yaratıyor?
2. Eğer tüm insanlar aynı Tanrı'nın evlatlarıysa, yoksul olan veya çeşitli zorluklarla mücadele eden birine davranış şeklimiz açısından bunun anlamı nedir?
3. Bu hafta içinde, karşılaştığınız her insana sanki ailenizin bir ferdiymiş gibi davranmanızın bir yolu nedir?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.